

Universitatea Babeș-Bolyai
Facultatea de Litere
Școala Doctorală de Studii Lingvistice și Literare
Literatură Comparată

TEZĂ DE DOCTORAT

Monstrul cu multe fețe

Universul fantasy al lui George R. R. Martin

Rezumat

Coordonator științific:

prof. dr. Braga Corin

Doctorand:

Szilagyi Nicolae-Andrei

Cluj-Napoca

2023

Cuprins

Evul Mediu, <i>fantasy</i> și cruzime.....	2
Despre oameni și monștri	43
Denaturare și dezumanizare.....	62
Sadism, nebunie și capete încoronate.....	92
Paradoxul cavaleresc.....	119
Fanaticii, vrăjitoria și frica	170
Festinul antropofagilor.....	216
Naivitate și inocență	234
Celălalt monstru	267
Bibliografie	276

Cuvinte cheie: George R.R. Martin, *fantasy*, Evul Mediu, monstru, umanitate, violență, conflict, tortură, alteritate.

Rezumat

Teza aceasta de doctorat are la bază cele cinci romane scrise de autorul american George R.R. Martin și are ca scop principal analiza unor tipologii monstruoase așa cum sunt acestea reprezentate prin câteva din personajele imaginate de scriitor. Am pornit în analiză de la un concept propus de Arthur Schopenhauer și anume cel de *Natürliche Schlechtigkeit* sau răutatea înăscută specifică omului. După definirea unor întregi serii de concepte cu care se operează pe întreg parcursul lucrării încep contextualizarea și exemplificarea fiecărei tipologii în parte. Acestea sunt în ordinea capitolelor: monstrul uman și cel fantastic, torționarul și victimele sale, sadicul și recalitrantul, războinicul și călăul, fanaticul și vrăjitorul, canibalul și nu în ultimul rând abuzatorul. Fiecare din aceste tipologii umane sunt exemplificate folosind unul sau mai multe personaje din seria de romane *Cântec de Gheață și Foc*, dar interpretarea lor transcende de multe ori spațiul literar, trecând la cel antropologic, sociologic, istoric, sau filozofic pe alocuri.

În primul capitol discut pe larg o serie întreagă de concepte cu care operez de-a lungul analizei, împărțindu-le în trei mari categorii: genul *fantasy*, medievalism și violență. În ceea ce privește încadrarea operei, aceasta face parte fără discuție din literatura *fantasy*, autorul fiind deseori comparat cu scriitori precum Tolkien sau Lewis. În definirea genului literar am pornit de la Tzvetan Todorov, *Introducere în literatura fantastică*, unde acesta împarte fantasticul în patru subcategorii, din care cele mai notabile pentru saga lui Martin sunt genul hiperbolic și cel exotic. De asemenea, plecând de la capitolul scris de Corin Braga în *Morfologia lumilor posibile* am diferențiat conceptul de realitate cotidiană față de cel de realitate textuală, dihotomie folosită de fiecare dată când alternez cele două planuri în analiză, făcând o diferențiere corectă între istorie, text, metatext, analiză și realitatea antropocenică a prezentului. Tot aici am adus în discuție și câteva din conceptele propuse de Kathryn Hume și Rosemary Jackson care duc studiul genului fantastic într-o direcție de teorie literară, evocând exemple de opere și elemente fantastice, începând cu primele epopei scrise și venind până în prezent cu analizele lor. Concepte precum canibalismul, animismul, obsesia morții sau vampirismul sunt doar câteva din marile teme specifice genului *fantasy* care se regăsesc și în analiza noastră.

Al doilea element care definește întreaga sagă analizată este medievalismul. Erudiți precum Jean Delumeau, Jacques Le Goff sau Georges Duby sunt câțiva din cei prin prisma cărora am ales să discut prevalența acestui element în teză. Descrierile făcute perioadei medievale și mai ales instituției cavaleriești sunt doar câteva din elementele care își fac loc în lucrare, atunci când discut personaje precum frații Clegane ori Ser Meryn Trant și aduc argumente prin care le justific apartenența la una sau mai multe din tipologiile de monștri descrise. Totodată nevoia soteriologică a omului medieval reprezintă încă un aspect important care apare foarte bine reprezentat în opera lui Martin prin intermediul profeților care anunță că marea apocalipsă stă să înceapă atunci când va avea loc marea confruntare dintre foc și gheață. Violența cvasiprezentă, termen folosit de Jean Delumeau în *Păcatul și frica* este un alt concept important în definirea operei lui Martin ca un *magnum opus* neterminat care transcende limitele ficțiunii medievale (mă gândesc aici atât la Hillary Mantel, cât și la elementele de *fantasy* tradiționale așa cum apar acestea în opera lui Tolkien spre exemplu). Lumea pseudo-medievală creată de Martin este, astfel, brutală și necruțătoare, un loc unde fiecare pas greșit poate fi ultimul, indiferent de cine ar fi cel care-l face: rege, soldat sau un simplu țăran.

A treia și cea mai importantă din subcategorii este violența, în toate formele și manifestările ei. Reîntorcându-mă la cuvintele lui Schopenhauer în această parte aduc în discuție nume care stau la baza întregului aparat conceptual din spatele tezei precum: Michel Foucault, Elaine Scarry, Judith Butler, Erich Fromm, Ervin Staub, Paul Ricoeur sau din nou Tzvetan Todorov. Toți aceștia, precum și alți filozofi sau intelectuali notabili discută fiecare din perspectiva sa problema violenței umane și a felului în care se manifestă aceasta în fiecare din noi, căutând răspunsuri la marile întrebări ale vieții. De la psihologul Erich Fromm am preluat conceptul de violență malignă, înțeles ca o faptă comisă cu premeditare și cu un scop bine definit, pe care-l atribui celor mai multe din personajele umane analizate. Această stare de fapt a lucrurilor stă și la baza analizei făcute de Ervin Staub în lucrarea sa *The Roots of Evil*, în care analizează o serie de condiții și tipologii umane care, în viziunea autorului, au stat la baza crimelor comise în cel de-al Treilea Reich. Un element important preluat de la Staub în această teză este portretul fanaticului, descriere care, completată cu elementul religios și supranatural, evocă o imagine a vrăjitoarei așa cum apare în formulările Inchiziției; un bun exemplu este Melissandre din *Asshai* în romanele lui Martin. Michel Foucault este, fără îndoială, unul din cele mai importante nume ale filozofiei contemporane, iar teza propusă de mine nu face altceva decât

să-i întărească această poziție. Fie că vorbim de concepte generale precum arheologia cunoașterii, nebunia umană ori de altele mai specifice precum panopticonul sau anormalitățile de diverse feluri, influența lui Foucault asupra aparatului conceptual din analiza de față este incontestabilă. Una din lucrările citate în repetate rânduri este *Les Anormaux*, titlu dat ciclului de cursuri ținut de filozof la Collège du France, în care acesta propune o imagine tripartită a monstrului: monstrul uman, individul recalcitrant și onanistul. Aceste trei tipologii, exemplificate în mod corespunzător, duc la o mult mai bună înțelegere a personajelor imaginare din universul lui Martin. Foucault propune o serie de alte concepte importante în analiză, ca de exemplu incestul sau canibalismul, care reprezintă marele exterior sau marea alteritate. Elaine Scarry, o altă autoare importantă, aduce în prim plan problematica supliciului și a efectului pe care îl are tortura asupra trupului, dar mai ales asupra psihicului celui cărui îi este administrată. Conceptele de putere, alteritate, durere sau umanitate primesc noi dimensiuni în accepțiunea sa, iar de-a lungul tezei acestea sunt atribuite unor personaje precum Theon Greyjoy, Ramsay Bolton, Gregor și Sandor Clegane sau Joffrey Baratheon, aceste nume reprezentând un spectru larg de tipologii care acoperă atât statutul de victimă, cât și pe cel de torționar.

Viziunea lui Paul Ricoeur este folosită în definirea conceptului de rău, mai ales din perspectiva puterii politice, un alt element des întâlnit în romanele lui George Martin. Din această perspectivă, paralele dintre câteva din personajele autorului american și *Principele* lui Machiavelli sunt justificate în repetate rânduri de-a lungul analizei. Aici merită amintit faptul că legătura a fost făcută deja de ceva vreme și de alți intelectuali ca de exemplu Marcus Schulzke prin al său eseu *Playing the Game of Thrones: Some Lessons from Machiavelli*. Tot în această parte revine în discuție Tzvetan Todorov și Wolfgang Sofsky, amândoi evocând problematica monstrului uman într-unul din cele mai negre momente ale istoriei umane, și anume în lagărele de concentrare nazistă. Conceptele propuse de cei doi se potrivesc neașteptat de bine personajelor analizate, alături de cele propuse de Foucault, Scarry sau Butler. Judith Butler în *The Force of Nonviolence* aduce o extensie conceptuală necesară în completarea tipologiilor monstruoase analizate, deoarece înglobează și readuce în actualitate concepte propuse de Freud, Jung, Derrida sau Walter Benjamin cu privire la modul în care oamenii se raportează unii la alții. Un ultim concept folosit mai ales atunci când se discută personajul lui Varamyr Șasepiei este cel al postumanismului, definit și exemplificat de Rosi Braidotti. Plecând de la analizei ei din *The Posthuman*, șamanul care-și transferă conștiința în lupul său de încredere pentru ca mai apoi să-și

devoreze propriul trup uman rămas inconștient, primește o nouă interpretare, dincolo de ceea ce propun Mircea Eliade sau Tim White în analizele amintite.

Evident că bibliografia este mai extinsă și nume precum Debbie Felton cu al ei *Monsters and Monarchs*, Andrej Sapkowski și seria sa de romane *fantasy* sau chiar Feodor Dostoievski cu *Frații Karamazov* sunt nume și opere recurente de-a lungul tezei care servesc ca elemente comparatiste. În ceea ce privește stadiul cercetării și elementul de noutate adus de această teză pot afirma că romanele, neterminate deocamdată la momentul scrierii acestei teze de doctorat, fac deja obiectul unei analize literare serioase, existând un număr considerabil de articole științifice despre George Martin și universul său imaginar. De la critică politică, la studii de gen, elemente de reprezentare a personajului feminin, tradiția medievală și până la teme gotice din *Cântec de Gheață și Foc* există deja un număr considerabil de articole scrise și cel puțin o perspectivă asupra acestor elemente. Dintre numele notabile care au discutat romanele menționez aici pe Gordon McCormack care a scris la rândul său o teză de doctorat cu titlul *Legacy and Loyalty: An Application of Machiavellian Politics to George RR Martin's A Song of Ice and Fire*, Brian Pavlac cu al său *Game of Thrones versus History: Written in blood* și nu în ultimul rând pe Henry Jacoby, editorul volumului de eseuri *Game of Thrones and Philosophy: Logic Cuts Deeper Than Swords*. Lucrarea de față se situează, așadar, într-un punct de convergență dintre literatură, film, istorie, filozofie și antropologie, încercând în primul rând să explice succesul fulminant avut de serialul la baza căruia stă această serie de cărți și cum anume poate o imagine atât de grotescă a omului să stârnească așa de multă fascinație. În al doilea rând, scopul declarat al acestei analize literare ar fi acela de a pune întrebări incomode și de a încerca, dacă nu să dea un răspuns concludent la ele, atunci cel puțin să propună niște definiții mai pertinente, care să ducă la o mai bună înțelegere a complexității umbrei ce se ascunde în adâncul ființei umane: victima, torționarul, individul recalcitrant, monstrul uman, războinicul, violatorul, fanaticul, necrofilul sau canibalul.

Cel de-al doilea capitol aduce în discuție problematica monstrului uman în raport cu cel fantastic folosind două exemple notabile, și anume uriașii din romanele lui Martin și bestia pe nume Nivellen din seria de romane scrise de Andrej Sapkowski. Pornind de la gândurilor de un optimism dezarmant redade de Steven Pinker în *The Better Angels of Our Nature*, carte în care își prezintă viziunea asupra lumii fără să țină aparent cont de factorul uman și de ce este acesta

capabil în anumite condiții și contexte speciale, propun o comparație între lumea ideală, aproape utopică, văzută de Pinker și lumea imaginară a Westerosului. Viziunea artistică asupra lumii în care trăim și felul în care este reflectată în versiunea pseudo-medievală propusă de George R.R. Martin și exprimată de-a lungul a mai multe interviuri acordate de-a lungul carierei sale sunt evocate în această parte pentru a demonstra că principalii monștri din universul fantastic sunt oamenii. Sapkowski vine cu o reinterpretare a basmului clasic *La Belle et la Bête* în care alege să umanizeze antagonistul până la punctul în care acesta devine un antierou tragic, o victimă a circumstanțelor și nu neapărat a propriilor sale alegeri sau patimi. Prin intermediul acestui personaj definesc conceptul de monstru așa cum urmează acesta să fie folosit pe întreg parcursul tezei. Totodată, folosind exemplul lui Nivellen, aduc în discuție atât conceptul de perpetuare a violenței de grup, așa cum este acesta folosit de Ervin Staub în *The Roots of Evil*, cât și problematica violenței văzută din perspectiva agresorului ca violență împotriva sinelui, așa cum apare în analiza lui Judith Butler.

Alte concepte adiacente evocate în această parte sunt cel de umanitate și dezumanizare. E remarcabil cum într-o operă dominată de magie și supranatural sunt prezente într-o alegorie bine încheată mai multe astfel de elemente antropologice care, într-o interpretare pesimistă, reflectă mult mai bine societatea umană lipsită de mecanismele ei de control decât ar dori autori precum Steven Pinker sau Francis Fukuyama să admită. Ca un complement pentru imaginea creaturii descrise de Sapkowski în *Ultima Dorință*, am ales imaginea uriașilor așa cum apar aceștia în romanele lui George Martin. Din pasajele alese spre analiză și comparate pe alocuri cu scenele aferente din versiunea televizată reiese că uriașii din Westeros sunt mai mult niște umanoizi cu o inteligență redusă, dar cu o forță și statură de invidiat care nu doar că înșală toate așteptările cu privire la dieta lor, care nu pare să includă carnea de om, dar mai mult, sunt descriși ca niște creaturi pașnice care nu caută conflictul. Din acest punct de vedere, Wun Wun sau Mag cel Mare pot fi văzuți ca forțe antropomorfizate ale naturii și nu neapărat ca întruchiparea violenței sau forței fizice brute umane, acel titlu mergând fără echivoc spre Gregor Clegane, personaj analizat în cel de-al cincilea capitol al tezei. Cu toate acestea, exemplele date îi prezintă pe cei doi uriași în situații unde își folosesc puterea într-un mod violent fără însă a lăsa vreodată impresia că ar avea vreo urmă de malițiozitate sau duplicitate în fapte, aceștia răspunzând pur și simplu unor provocări. Această trăsătură, intenționalitatea răului, după cum spune Erich Fromm, este rezervată oamenilor, în timp ce aceste creaturi, spre deosebire de Nivellen, nu pot fi considerate

oameni, deci nu au cum să facă obiectul principal al analizei mele. O dată explicate aceste exemple, capitolul se încheie cu un pasaj din romanele lui Martin în care Meera Reed îi povestește lui Brandon Stark, folosindu-se de o întâmplare cu iz alegoric, prin care îi sugerează că uneori cavalerii sunt adevărații monștri și nu creaturile fantastice demult uitate cu care aceștia se luptă în basme. Pornind de aici readuc în discuție conceptul de cavalerism și multele antiteze pe care acest sistem feudal le implică. În acest sens menționez eseul *There are no True Knights: The Injustice of Chivalry* de Stacey Goguen ca punct de referință în analiza cavalerilor din universul imaginat de Martin. Comparația între cei doi autori și monștrii din lumile lor primesc astfel noi dimensiuni atunci când interpretarea acestora este adusă în secolul al XXI-lea și creaturile fantastice lasă loc unor tipologii umane reale și cu un impact măsurabil asupra celor din jur.

În cel de-al treilea capitol sunt readuse în prim-plan și analizate în detaliu conceptele de alteritate, denaturare și tortură exemplificate prin intermediul lui Theon Greyjoy și al lui Ramsay Bolton. De la un Theon arogant care îl ia în slujbă pe Ramsay, necunoscându-i adevărata identitate și fără a intui adevăratele sale intenții, până la Duhoare, alter egoul său născut în temniță și tortură, aceste identități reprezintă atât tipologia victimei, cât și a torționarului în toate ipostazele. Alături de mai multe lucrări care discută problematica torturii, analiza îi ca referenți principali pentru acest capitol pe Michel Foucault și Elaine Scarry, a căror viziune asupra torturii și implicațiile acesteia atât asupra sinelui, cât și a celuilalt este folosită în deconstrucția și încadrarea personajelor în rândul monștrilor cu chip uman sau mai specific în tipologia torționarului, respectiv a victimei care-și plătește, astfel, greșelile, fără a cunoaște vreodată motivele reale ale supliciilor la care este supusă. Scarry consideră că tortura nu este altceva decât o transpunere a ficțiunii puterii reflectată în suferința celuilalt, suferință care are în vedere atât anihilarea completă a sinelui celui torturat, cât și întărirea convingerilor celui care torturează. Tot aici aduc în discuție și conceptul de panopticon în contextul încercărilor de evadare nereușită a lui Theon în prima parte a captivității sale. Conceptul teoretizat de Foucault este ilustrat de personajul cu numele de Duhoare în cel de-al cincilea volum, și anume *Dansul Dragonilor*, atunci când acesta ajunge să îi atribuie puteri nelimitate stăpânului său, considerându-l omniprezent și omniscient. Reducerea lui Theon Greyjoy la o stare subumană se reflectă în imaginea sa la masa stăpânului alături de câinii acestuia, nevoit să aștepte ca dulăii să se sature înainte ca el să mănânce resturile lor.

Dragostea Lordului Bolton pentru animalele sale este un alt element discutat pe larg, iar una din paralele literare folosite pentru încadrarea personajului în tipologia monstrului uman este romanul *Frații Karamazov* de Dostoievski. Exemplul generalului și al câinilor săi de vânătoare poate fi văzut ca un complement pentru imaginea lui Ramsay Bolton, amândurora făcându-le plăcere să vâneze oameni și arătând afecțiune numai față de animale și nicidecum față de semeni. Un alt nume important introdus în teză la acest punct este Debbie Felton care în analiza ei din *Monsters and Monarchs* prezintă o serie de exemple literare sau istorice, aparținând spectrului monstruos prin prisma faptelor comise. Notabilă este paralela între imaginea văduvei negre și imaginea soțului ucigaș numit *Bluebeard* în folclorul englezesc și o serie de personaje istorice ca Gilles de Rais. Ținând cont de comparația dintre personajul istoric amintit și psihopatul din universul imaginar al lui Martin se poate afirma că acesta aparține la rândul său tipologiei amantului ucigaș, Ramsay delectându-se de fiecare dată când își amintește de soarta fostei sale soții, Lady Hornwood. Elementul de actualitate adus prin această analiză constă în evocarea imaginii de monstru a Lordului Bolton raportat în primă fază la Theon Greyjoy, iar mai apoi la o serie de alte personaje, reale și fantastice. Totodată, referindu-mă la exemplele uriașilor din capitolul al treilea, consider că toate comparațiile făcute sunt mai mult decât suficiente pentru a-l considera atât pe Theon cât și pe Ramsay ca având o măsură mult mai mare de agresivitate malignă decât oricare din uriașii sau dragonii din Westeros.

Al patrulea capitol îl are în centru pe Joffrey Baratheon și pornirile sale sadice cu un puternic iz sexual. Plecând de la imaginea de *whipping boy* și încercând să-i creionez trăsăturile de caracter, de la mândrie și lașitate până la cele mai ciudate modalități de a-și satisface poftele, Joffrey apare la rândul său ca un personaj chintesențial pentru întărirea argumentului că monstrul uman, după cum îl prezintă Foucault, este net superior din punctul de vedere al cruzimii și capacității pentru violență ori distrugere totală indiferent cu ce fel de creatură fantastică ar fi comparat. Personajul reunește toate cele trei mari categorii monstruoase prezentate de Michel Foucault în *Abnormal*, fiind în primul rând un monstru uman din pricina crimelor comise, mai apoi un individ care trebuie sau ar fi trebuit să fie corectat și evident datorită substratului sexual care se poate observa tot mai clar pe măsură ce acesta se maturizează, încadrându-l și în figura masturbatorului. În analiză mai sunt menționați, pe lângă Debbie Felton, a cărei lucrare a ajutat enorm în găsirea și justificarea unor surse coerente, Ervin Staub și Paul Ricoeur, prin intermediul cărora am încercat să redefinesc conceptul de adolescent problematic în primă instanță, pentru ca

mai apoi să duc analiza la nivelul națiunilor aflate în război. Justificarea acestui fapt stă în faptul că Joffrey Baratheon ocupă oficiul de rege în pseudo-medievalitatea lui Martin, iar acțiunile sale au un impact masiv asupra sortii regatelor la cârma cărora se află. Elaine Scarry vine să întărească această idee atunci când discută despre puterea anihilatoare a războiului, argumentare care se potrivește conflictului imaginar din Westeros început din pricina unei decizii pripite luate de Joffrey și executată cu celeritate de călăul său. Tot în acest context menționez și eseurile lui Albert Camus și Arthur Koestler, în care cei doi analizează din mai multe perspective problema pedepsei capitale. Dintre pedepsele cele mai notabile poate fi amintită aici dragostea regelui pentru arbaleta sa și *eliberarea* trădătorilor folosindu-i pe post de muniție pentru catapulte. Paralele cu alte opere literare din această parte sunt și ele notabile, iar dintre acestea merită menționată comparațiile cu Tolkien sau Wilde prin intermediul cărora consider că portretul de demon cu capul încoronat al lui Joffrey Baratheon este desăvârșit.

Cel de-al cincilea capitol are în vedere două din cele mai brutale personaje imaginate de Martin, și anume pe cei doi frați, Sandor și Gregor Clegane. Această parte a tezei pornește de la imaginea medievalității așa cum apare aceasta în lucrările lui Jacques Le Goff sau Jean Delumeau, care prezintă realitatea acelor vremuri sub semnul brutalității și al violenței cvasiprezente. Frații Clegane pot fi văzuți ca întruchiparea fidelă a acestei noțiuni. Din postura de războinic și cavaler fără pereche, Gregor este descris ca un veritabil munte de om pentru care violența și agresivitatea excesivă erau normalitatea. Sandor pe de altă parte, mai puțin masiv, dar îndeajuns de puternic încât să-i țină piept fratelui mai mare e prezentat ca un personaj tragic, o victimă plină de patimi și un om bântuit de traume și frici care se ascunde sub o mască zeflemitoare și ironică. Comparațiile dintre cele două personaje și parcursul lor de-a lungul celor cinci romane aduc în discuție elemente precum fratricidul, paricidul, răzbunarea sau crima ca stil de viață. Faptul că Gregor este uns cavaler și Sandor nu, din simplul fapt că unul era întâiul născut, este un alt element ce stă la baza deconstruirii întregului sistem feudal așa cum îl prezintă Martin. Dată fiind prevalența agresiunii în ambele personaje, îl reamintesc în repetate rânduri și pe Erich Fromm, datorită căruia le atribui celor doi conceptul de violență patologică și agresivitate malignă. În cazul lui Gregor Clegane se poate aduce în discuție inclusiv conceptul de necrofilie prezentat de Fromm, deoarece în cel de-al cincilea volum acesta devine un veritabil mort-viu readus la viață precum monstrul lui Victor Frankenstein.

Mai pot fi menționate câteva scene precum turnirul organizat în onoarea lui Eddard Stark și duelul judiciar prin care se decide soarta lui Tyrion Lannister, ca momente esențiale atât în versiunea scrisă a poveștii, cât și în cea televizată. În acest context, imaginea care-i este zugrăvită lui Gregor se încadrează în rândul mai multor tipologii monstruoase, începând de la ucigaș și torționar până la violator în serie. Lui Sandor, pe de altă parte, îi este rezervată o altfel de soartă. Cu toate acestea, și el face parte la rândul său din aceeași familie, găsind plăcere atât pe câmpul de luptă, cât și în executarea ordinelor care îi cer uciderea unui fiu de măcelar spre exemplu. O altă idee abordată în acest capitol este rolul copiilor în conflictele lumii, un aspect evocat de cei doi frați deoarece amândoi se laudă cu primii oameni uciși cu mult înainte de apariția bărbii pe deoparte, iar pe de altă parte amândoi se fac vinovați de moartea unor copii în diferite contexte. Folosind exemplul lui Gregor și al uciderii moștenitorilor Prințului Rhaegar Targaryen de acesta în timpul Revoluției lui Robert, extrapolez la problema tuturor războaielor, iar exemplele de crime și genociduri din istoria omenirii nu sunt deloc puține. Ca referință bibliografică amintesc enciclopedia alcătuită de Leslie Alan Horvitz și Christopher Catherwood publicată cu titlul sugestiv de *Encyclopedia of War Crimes and Genocide*, dar nu pot fi uitate nici și alte referiri la nume precum Hannah Arendt, Wolfgang Sofsky sau Tzvetan Todorov.

Fiind vorba de un capitol voluminos, discut aici o serie întreagă de concepte și idei adiacente analizei celor două personaje din perspectivă critică, ca de exemplu medievalismul, instituțiile feudale, tortura, ororile războiului și chiar brutalitatea anumitor sporturi și pasiunea oamenilor față de ele. Așadar, pe lângă Foucault, Scarry, Fromm sau Staub mai apar nume precum David Le Breton sau Robert Bohm, care teoretizează la rândul lor problematica durerii, respectiv a pedepsei capitale. Revenind la conceptul de monstru prin intermediul uneia din afirmațiile infantile ale Sansei Stark cu privire la Ser Ilyn Payne, numit *un al doilea monstru*, cel puțin la fel de periculos și cu mult mai misterios decât Ser Gregor Clegane, propun o comparație între acest personaj și un alt gâde reputat pe nume Johann Reichhart care a avut aceeași profesie precum Ser Ilyn. Pe lângă slujba care-i cerea să ucidă oameni în numele regelui, Ilyn Payne este o figură enigmatică și prin faptul că a fost mutilat prin smulgerea limbii; o pedeapsă care se încadrează la rândul ei în cadrul actelor dezumanizatoare definite de Judith Butler și Elaine Scarry. Dintre operele literare folosite ca referințe în această parte îi amintesc pe George Orwell cu faimoasa distopie *1984* și paralele dintre scena torturării lui Winston Smith cu cele aplicate de Gregor și oamenii săi, precum și vechea operă *The Rise of the Dutch Republic* scrisă de John

Lothrop Motley, în care autorul descrie o serie de evenimente ce pot fi asemănate cu ceea ce descrie Martin în romanele sale. Ținând cont de toate cele discutate în concluzia acestui capitol pot spune că se justifică fără prea multe dubii încadrarea celor doi frați în rândul tipologiilor monstruoase.

Capitolul șase are în vedere figura fanaticului religios în universul imaginar al lui Martin, așa cum apare reprezentat prin Melisandre din Asshai. Am început argumentarea plecând de la cuvintele lui Voltaire atunci când afirmă că orice om care poate fi convins să creadă absurdități e capabil și să comită atrocități. Prin intermediul acestui personaj autorul aduce o critică subtilă religiei organizate și felului în care s-au succedat credințele de-a lungul timpului, de cele mai multe ori prin tranziții violente, începând din timpuri antice și până la conflictele religioase ale contemporaneității. Folosind o serie de scene marcante care o au în centru pe Melisandre, aduc în discuție mai multe concepte precum sacrificiul uman, credința sau profeția toate puse pe un fond suprarealist în care magia se întrepătrunde cu verosimilul. Dintre paralelele literare evocate aici îmi amintesc din nou pe Tolkien, comparând-o pe Melisandre ca sfătuitoarea de seamă a Regelui Stannis Baratheon cu Grîma Wormtongue care ocupă aceeași poziție la curtea Regelui Théoden din Rohan. Alte comparații pot fi făcute cu personaje precum Merlin sau chiar Rasputin, preoteasa lui Stannis având trăsături care o aproprie de fiecare din aceștia.

Definirea acestei tipologii e luată din eseul lui Ervin Staub, care vede figura fanaticului ca un element catalizator în orice situație de criză. În conturarea portretului preotesei ca lidera unei noi secte religioase fanatice, am apelat și la analiza pe care Joseph Campbell o face elementului religios în clarificarea imaginii de erou sau antierou în istorie ori mitologie. Având în vedere natura conflictului la baza căruia se află preoteasa nu puteau lipsi din discuție nici conflictele religioase din propria noastră istorie cu Noaptea Sfântului Bartolomeu spre exemplu, fiind unul din acele momente care sunt creditate chiar de autor ca sursă de inspirație pentru romanele sale. Din acest punct de vedere, sacrificiul mereu amânat al lui Edric Storm sau echivalentul din versiunea televizată, și anume moartea Prințesei Shireen Baratheon, primesc la rândul lor noi sensuri. Georges Duby și descrierea făcută de acesta femeilor din diverse secte pe baza surselor sale istorice constituie un alt element important în redefinirea noțiunii de preoteasă și de vrăjitoare în același timp. Cele două concepte antitetice sunt văzute ca dihotomice de Martin, acesta făcând din Melisandre atât persecutoarea, cât și vrăjitoarea, ea fiind cea care cere

arderea pe rug a necredincioșilor în timp ce se folosește de propriile puteri supranaturale pentru a-și întări poziția. Sentimentul soteriologic este un alt aspect discutat în acest capitol dată fiind prevalența sa în universul lui George Martin mai ales din perspectiva profețiilor apocaliptice care par să se împlinescă pe măsură ce acțiunea romanelor își urmează cursul. Mai discut și personajul cunoscut ca Înalta Vrabie, care spre deosebire de Melisandre, prezintă fața fanatică a religiei autohtone aplicată în cele mai stricte interpretări ale ei, astfel încât în pofida diferențelor notabile dintre cele două personaje, la finalul capitolului se poate concluziona că ambii pot fi încadrați în tipologia monstrului fanatic.

Cel de-al șaptelea capitol a fost gândit în primă fază ca un eseu tematic și nu neapărat o analiză de personaj. Cu toate acestea, există și aici câteva personaje care sunt încadrate în tipologiile monstruoase. Varamyr Șasepiei, un șaman din triburile de oameni liberi din nordul Westerosului, este unul din aceștia. Prin intermediul său aduc în discuție problema canibalismului în *Cântec de Gheață și Foc*. Endocanibalismul, auto-canibalismul, licantropia sau canibalismul folosit ca pedeapsă sunt câteva din conceptele dezbătute în acest capitol, fiecare din concepte fiind exemplificat în anumite contexte și justificat prin lucrări de specialitate. Din punct de vedere teoretic, probabil cel mai important nume din această parte rămâne Foucault care explorează pe larg conceptul de canibalism, considerându-l parte a umbrei alterității umane și asociindu-l cu gloata revoltată care devorează vechiul sistem, echivalat cu relațiile incestuoase ale capetelor încoronate. Conceptul poate fi văzut și astfel în universul lui Martin, dar în analiza mea am ales să-l abordez într-un mod direct, în așa fel încât exemplele date de filosof în *Abnormal* și implicațiile lor rămân fundamentul discuției. Alte lucrări importante folosite în definirea tipologiei sunt Mircea Eliade și viziunea sa asupra șamanismului, ori Rosi Braidotti, a cărei teză asupra postumanismului o folosesc în redefinirea lui Varamyr ca veritabil melanj de bestie și om care transcende, în chip supranatural, limitările umane transferându-și conștiința în lupul său credincios pentru ca mai apoi să-și devoreze propriul corp. Alte exemple notabile includ pedepsirea lui Vargo Hoat de către Gregor Clegane prin dezmembrarea sa atentă urmată de înfometare, iar mai apoi de hrănirea lui cu părți din propriul corp. Canibalismul este folosit ca pedeapsă și de Ramsay în mod indirect, acesta înfometându-și la rândul său prizonierii, cum ar fi Lady Hornwood care își mănâncă propriile degete după ce a fost îndeajuns de înfometată. Amintesc și alte personaje fictive precum Hannibal Lecter, dar și situații veridice documentate corespunzător.

Penultimul capitol are la bază tot un concept și anume acela de copilărie și modul în care societatea vestică modernă încearcă să-l redefinească și să-l ocrotească. Pe lângă critica adusă ipocriziei care stă de multe ori la baza celor mai vocali apărători ai drepturilor celor mici și însuși noțiunii de copilărie ca un construct relativ nou, ridic problema contextului și a tipologiilor în care pot fi încadrați toți cei implicați în discuție. Plecând de la lucrarea lui Philippe Ariès, *L'enfant et la vie familiale sous l'ancien régime*, în încercarea de redefinire și înțelegere a termenului de copilărie în contextul medieval se cristalizează câteva noțiuni importante. Astfel, concepte precum abuzul fizic, cel psihologic, sau sexual comise asupra copiilor sau chiar adolescenților de-a lungul timpului sunt doar câteva dintre elementele abordate în această parte a tezei. Dintre personajele care întruchipează ipostaza abuzatorului îi amintesc pe Jaime Lannister, Ser Meryn Trant și evident pe Craster, fiecare din aceștia ocupând un loc aparte pe spectrul cruzimii și monstrozității. Dintr-o perspectivă teoretică, pe lângă Ariès probabil că cel mai important nume în această parte rămâne tot Foucault, cu ideea de tânăr influențabil ce o poate apuca pe căi greșite, urmând ca apoi să aibă nevoie de corectare și disciplinare. Dată fiind prevalența abuzului fizic în exemplele folosite, reiau și conceptele propuse de Elaine Scarry pentru argumentarea și justificarea apartenenței fiecărui personaj la una sau mai multe din tipologiile monstuoase.

Tot aici discut pe larg și problema sclaviei prezentată de Benjamin Skinner în *A crime so monstrous: Face-to-face with modern-day slavery*, aducând apoi argumente din Le Goff sau Delumeau prin care această stare de fapt este adusă la o formă similară cu ceea ce prezintă Martin în romanele sale. Pseudo-medievalitatea din *Cântec de Gheață și Foc* se pliază din această perspectivă pe medievalitatea europeană istorică, dar și pe cea din Orientul Mijlociu, dacă comparăm cele două civilizații cu Westerosul și respectiv cu Essosul imaginar de dincolo de Marea Îngustă. Utilizez paralele istorice cu revolta lui Spartacus și asemănarea dintre metodele de restabilire a ordinii publice aplicate de legionarii romani pe deoparte, și cele pe care le aplică Marii Stăpâni din Golful Sclavilor pe de altă parte. Cruciada a șasea, așa-numită a copiilor, este un alt eveniment istoric comparat cu episoadele din romanele lui Martin. Debbie Felton abordează la rândul ei problema aceasta într-un capitol dedicat ucigașilor de copii în persoana vrăjitoarelor mitologice, iar Dostoievski reapare ca punct de referință literar în clarificarea imaginii de abuzator prin alte câteva exemple din *Frații Karamazov*.

Ultimul capitol, sau mai corect spus concluziile și câteva ultime gânduri, reiterează fiecare tipologie definită prin intermediul personajelor. Totodată, acesta reafirmă obiectivul tezei, locul acestei analize în spectrul larg al cercetării în domeniul *fantasy*. În condițiile în care Martin va reuși să-și termine opera și vor apărea și celelalte două volume pentru a oferi un final coerent, această teză va avea parte de o revizuire și completare. Până la acel punct însă, va rămâne în forma actuală ca rezultatul anilor de studiu, lectură, scris și corectură. Există desigur și posibilitatea ca cel puțin unul din aceste evenimente să nu se materializeze vreodată, asigurând finalitatea analizei fără a uita de cuvintele lui Heraclit care spune că în lume nimic nu e constant cu excepția schimbării.

Am început să scriu această teză plecând de la câteva noțiuni vagi care de-a lungul timpului au fost clarificate, alterate sau schimbate cu totul până când au ajuns la forma actuală. Ceea ce a rămas, însă, constant este ideea și motivația de la care am pornit, probabil cel mai bine exprimată, parafrazându-i la rândul meu pe Faulkner și Tolkien, prin afirmația că nici o mare temă literară nu e mai presus de conflictul din inima omului. Așadar, nici motivația mea de a pătrunde mai adânc tainele subconștientului uman prin intermediul lecturii și analizei nu au fost mai prejos. Tocmai acest conflict am încercat și eu să-l surprind, iar mai apoi să-l interpretez așa cum am crezut de cuviință, plecând de la o bază literară și ajungând uneori departe în crevasele antropologiei, adâncurile psihologiei, beciurile religiei sau chiar în cămărilor cele mai ferecate ale filozofiei. Consider că până la un anumit punct am reușit în atingerea acestui obiectiv și sper ca lucrarea să servească pe mai departe și altora care doresc să abordeze subiectele atinse de mine.

Monstrul cu multe fețe, așa cum apare în saga lui George Martin, în alte opere *fantasy* ale antropocenului sau chiar în oglindă, nu e nimeni altul decât omul, care pe lângă toate atributele sale pozitive e capabil și de cele mai mari atrocități, așa cum o demonstrează întreaga mea analiză împreună cu istoria umanității la nivel global sau cu istoria fiecărei națiuni, facțiuni, trib sau familie. Conflictul interuman a început deja să ia amploare în timpul cât această teză a fost scrisă și e limpede că războiul convențional e doar unul din factorii care amplifică acest *Weltanschauung* negativ cu care se confruntă omenirea în prezent, alături de luptele ce se duc la nivel de idei, paradigme, sisteme politice sau chiar întregi seturi de valori. Această stare de fapt a lucrurilor face cu atât mai importantă revitalizarea, actualizarea și dialogul cu privire la conceptele, întrebările sau tipologiile umane propuse în analiza mea.